

Mottagare: **Socialdepartementet**Mejl: s.remissvar@regeringskansliet.se**Betänkandet "Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens"**

Region Västerbotten har tagit del av betänkandet SOU 2025:63 Reglering, vidareutbildning och fortbildning för vårdprofessioner. Vi välkomnar utredningens ambition att stärka kompetensförsörjningen, höja patientsäkerheten och skapa förutsättningar för en mer jämlik och kvalitetssäker vård. Vissa av utredningens slutsatser och förslag är välkomna och ligger i linje med de behov som finns i hälso- och sjukvården.

Sammanfattande ståndpunkt gällande förslagen i utredningen

Region Västerbotten tillstyrker i huvudsak utredningens förslag och delar bedömningen att:

- författningsreglerad specialistkompetens för logopedier och psykologer bör införas,
- vårdgivare ska ha ett tydligare ansvar för att säkerställa fortbildning

Vi ser samtidigt behov av ytterligare utredning kring styrning, finansiering och genomförande för att säkerställa en jämlik implementering över landet samt möjliggöra anpassning till regionernas olika förutsättningar.

Gällande förslaget att införa skyddad yrkestitel för medicinska fotterapeuter har det mycket begränsad inverkan på verksamheten i Region Västerbotten varför vi nöjer oss med att kommentera att en sådan reglering är positiv och att vi ändå ställer oss bakom förslaget. Detta då Medicinska fotterapeuter arbetar självständigt med patienter som har exempelvis diabetes, reumatiska sjukdomar eller cirkulationsproblem. Eftersom utbildningarna varierar kraftigt i omfattning och kvalitet, innebär detta en risk för patientsäkerheten.

Sammanfattande ståndpunkt gällande bedömningar i utredningen

- en ny nationell modell för vidareutbildning, *Vårdprofessionslyftet*, som presenteras i utredningen behöver utredas mer.

Specifika synpunkter gällande förslag i utredningen

8.4.5 Författningsreglerad specialistkompetens förslås införas för logopedier och psykologer

Region Västerbotten tillstyrker förslaget om författningsreglerad specialistkompetens.

- **Psykologer:** Förslaget innebär ökad patientsäkerhet, tydligare karriärvägar och bättre kompetensförsörjning. Erfarenheter från andra regioner visar att en reglerad struktur stärker både rekrytering och personalstabilitet.
- **Logopeder:** Vi är positiva till ökad tydlighet kring specialistkompetens, men vill understryka att dimensioneringen av antal specialisttjänster bör följas upp och utvärderas över tid, då behovet kan förändras. Kostnads- och kvalitetsfrågan blir särskilt känslig för logopeder, då yrkeskåren är liten och det kan vara svårt att säkerställa handledningskompetens när få individer finns inom respektive vårdgivare.

Vi ser också flera utmaningar som behöver adresseras:

- Uppbyggnaden av ett nytt system av utbildningstjänster kommer att kräva betydande resurser i regionerna.
- Förutsättningarna skiljer sig stort mellan större universitetssjukhus och mindre mottagningar, viss flexibilitet måste därför finnas.
- Det är avgörande att det tas fram tydliga målbeskrivningar, motsvarande de som finns för läkarnas specialisering, för att säkerställa likvärdig kvalitet och nationell styrning.
- Patientnytta och vårdens faktiska behov måste vara styrande för vilka specialinriktningar som etableras. Här bör en nära dialog föras med hälso- och sjukvården för att bedöma vilka inriktningar som är mest relevanta och långsiktigt hållbara.

9. Förtydligande av ansvaret för att identifiera utbildningsbehov och ge möjlighet till regelbunden fortbildning (9.1–9.7)

Den snabba tekniska och medicinska utvecklingen kräver att vårdpersonal får möjlighet till regelbunden fortbildning. Idag varierar omfattning och kvalitet i fortbildning kraftigt mellan yrken och arbetsgivare. Många organisationer anser därför att lagreglering är nödvändig för att säkra patientsäkerheten och en likvärdig vård.

Utredningens förslag för fortbildning:

- Vårdgivare ska ha tydligt ansvar för att identifiera utbildningsbehov och ge personal möjlighet till fortbildning.
- Hälso- och sjukvårdspersonal ska ha skyldighet att regelbundet delta i fortbildning.
- Fortbildningsinsatser ska dokumenteras och följas upp, bland annat genom patientsäkerhetsberättelser.
-

Internationella jämförelser visar att lagstadgad fortbildning är standard i många länder.

Region Västerbottens synpunkter

Region Västerbotten instämmer i att det är avgörande att säkerställa strukturerad fortbildning för vårdens yrkesgrupper och att detta behöver ske mer systematiskt än idag. En långsiktig och hållbar kompetensförsörjning bygger på att medarbetare kontinuerligt får möjlighet att utveckla sin kompetens och möta nya behov i hälso- och sjukvården.

Vi vill samtidigt framhålla några viktiga aspekter:

- Frågan om systematisk kompetensutveckling har redan utretts av flera aktörer, som exempelvis Nationella Vårdkompetensrådet. Det finns därför en risk att parallella spår utvecklas som avser hantera samma fråga, vilket kan skapa otydlighet och ineffektivitet.
- Vi ifrågasätter nyttan av att dokumentera regelbunden fortbildning i den årliga patientsäkerhetsberättelsen. En patientsäkerhetsberättelse är en lagstadgad rapport som ska redovisa vårdgivarens systematiska arbete med att identifiera, analysera och minimera risker i vården, samt vilka åtgärder som vidtagits för att öka patientsäkerheten. Att inkludera redovisning av kompetensutveckling riskerar att blanda ihop syften och försvaga rapportens fokus på patientsäkerhet.
- Det är viktigt att betona att frågan inte är enkel. På vilken nivå ska lärandeaktiviteter dokumenteras? Hur ska informationen aggregeras och hur förhåller sig detta till löpande verksamhetsintegrerat lärande? Dokumentation fångar inte alltid det faktiska lärandet i en organisation. Vi måste också ställa oss frågan varför redovisningen ska ske på det sätt som utredningen föreslår – riskerar det att bli redovisning för redovisandets skull snarare än att bidra till verklig utveckling?
- Vissa regioner har infört LMS (Learning Management System) för att organisera, leverera och följa upp lärandeaktiviteter, men långt ifrån alla. Att införa och drifta sådana system är resurskrävande, vilket måste vägas in i eventuella krav på nationell nivå.
- Olika regioner har idag olika system för att dokumentera och följa upp kompetensutveckling. Ett nationellt krav på att rapportera detta i patientsäkerhetsberättelsen skulle därför bli administrativt resurskrävande och riskerar att leda till ökad byråkrati snarare än till faktisk utveckling.

Sammanfattningsvis menar Region Västerbotten att en struktur för fortbildning är eftersträvänsvärd, men att uppföljningen bör ske genom ändamålsenliga verktyg och system – inte genom att belasta patientsäkerhetsberättelsen med ytterligare uppgifter. Fokus bör vara att säkerställa reell kompetensutveckling som stärker vårdens kvalitet, inte att skapa nya administrativa rapporteringskrav.

Specifika synpunkter gällande bedömningar i utredningen**8.5 En ny ordning för att vidareutbilda vårdprofessioner med yrkesexamen på grundnivå bör utredas – Vårdprofessionslyftet**

För att lösa brister i dagens system föreslås en ny ordning, "Vårdprofessionslyftet", där staten köper vidareutbildningar från lärosäten baserat på arbetsgivarnas behov. Personal får deltidsanställning för att

arbeta och studera parallellt, och staten täcker utbildningskostnaden. Modellen ska kunna införas etappvis och börja med specialistsjuksköterskor och barnmorskor.

Region Västerbotten stödjer i grunden förslaget att utveckla utbildningstjänster och en nationell modell för vidareutbildning. En reglerad struktur bidrar till ökad tydlighet kring kompetens, stärker karriärvägar och gör vårdyrken mer attraktiva.

Samtidigt vill vi framhålla att bedömningen inte utgör ett färdigt förslag utan kommer att kräva en vidare utredning. Här behöver särskilt följande aspekter belysas:

- Risk för att ett parallellt utbildningssystem införs, vilket kan skapa otydlighet och dubbelarbete. Det bör övervägas om det i stället är mer ändamålsenligt att utveckla och förstärka det nuvarande systemet, snarare än att bygga ett helt nytt.
- Det är oklart om detta verkligen blir ett "lyft" för vårdens professioner. Erfarenheter från exempelvis läraryftet visar att förväntade effekter inte alltid uppnåts.
- En ny ordning kan riskera att bli en dyr lösning med lägre kvalitet, samtidigt som administrationen och arbetsbördan för arbetsgivarna, särskilt kring antagning, riskerar att öka väsentligt.
- Vi ställer oss också frågande till varför utredaren föreslår att börja med de yrkesgrupper som idag fungerar bäst utifrån hur regionerna arbetar med vidareutbildning. Det finns skäl att i stället rikta insatserna mot de områden där behoven av förändring är som störst, som exempelvis röntgensjuksköterskor eller biomedicinska analytiker.

Vi vill också understryka att:

- ett statsbidrag för vidareutbildning bör vara långsiktigt reglerat för att möjliggöra planering,
- utbildningsorganisationen inom regionerna behöver förstärkas, inklusive tydligare ansvar för handledning och mentorskap,
- VFU på ordinarie arbetsplats både kan vara en fördel (trygghet, bibehållen lön) och en risk (svårighet att avgränsa lärande från arbete), vilket ställer krav på kvalitetsuppföljning, och
- VFU-platser även för de som läser utan utbildningstjänst måste säkerställas.

Sammanfattningsvis anser Region Västerbotten att förslaget är intressant men att det i sin nuvarande form riskerar att bli mer av ett parallellt system än ett reellt lyft och bör därför utredas ytterligare.

Slutsats

Region Västerbotten ser flera positiva delar i det som utredningen presenterar men anser att den bör fokusera på förslag som är realistiska, kostnadseffektiva och stödjer vårdens framtida kompetensförsörjning. Det krävs även en tydlig prioritet och finansieringsplan med ökad flexibilitet för att anpassa förslagen till de olika förutsättningar som råder i landets regioner och kommuner.